

ВАРНЕНСКИ ИНТЕЛЕКТУАЛЦИ ХИЖЕСТРОИТЕЛИ

Траян К. Траянов

Резюме: Идеята за построяване на собствени хижи възниква у варненските туристически дружества на БТС „Родни балкани” и „Девненски извори” и на ЮТС „Орлови гнезда” към края на 20-те години на XX век. Тя е осъществена през следващото десетилетие. Построени са хижите „Родни балкани” (1933 г.) и „Симеон княз Търновски” (1937 г.). В настоящият доклад е осветлена част от историята на построяването на хижа „Симеон княз Търновски” с участието в хижестроителството на варненски интелектуалци.

Ключови думи: културно наследство, хижестроителство.

Особен ентузиазъм за изграждане на хижи по черноморието обхваща варненските организирани туристи след 1926 година. Тогава в град Варна има две дружества на БТС – „Родни балкани” и „Девненски извори” и едно на Юношеския туристически съюз (ЮТС) „Орлови гнезда”. Между тях се заражда благородно съревнование за изграждане на собствена хижа. Събирането на средства чрез волни пожертвования и спонсорство не среща отзвук. Търсят се различни форми за набиране на средства: вечеринки, лотарии, издават се пътеводители. Една от оригиналните форми, обхванала туристите от цялата страна, за събиране на средства са т.нар. „тухли” – това са марки на стойност 0,10 до 0,50 лв. Често пъти ученици и студенти се лишават един два пъти седмично от закуската си, за да закупят купон-марки. Събират се значителни суми, но все още недостатъчни за отпочване на строеж.

Туристическото дружество „Родни балкани”, учредено през 1927 г., успява първо да събере средства за построяване на хижа. За място на хижата е избрана местността „Чемшир обрук” до брега на морето, в землището на с. Горен Близнак. След получаване на разрешение веднага се започва и подготовката за строеж. През лятото на 1932 г. започва строежа. Членовете на дружеството пренасят строителни материали по море с лодки,

разтоварват ги на брега и ги пренасят до площадката на ръце или на гръб. Официално хижа „Родни балкани” е открита на 12 юли 1933 г.

Туристите от дружествата „Девненски извори” и „Орлови гнезда” са изостанали. Ръководствата на дружествата действат пред общинския съвет на с. Кестрич (Виница) за отпускане на място за строеж в района на „Аладжа манастир”. Избраното място е в непроходима гора с красив изглед към „Узун-кум” (Златни пясъци) и Добруджа (тогава границата с Румъния е била съвсем близо) и е наречено „Поглед към Добруджа”. След получаване на разрешението са организирани много трудови дни за почистване на площадката, включително набавянето на таралежи за почистването и от змии. Още през 1932 г. по инициатива на студентите туристи от ЮТС „Орлови гнезда” е построена временна хижа-землянка с нарове за шестнадесет човека. Тя служи и за склад на по ценните материали. На 3 май 1936 г. е положен основният камък. Всяка неделя към строителната площадка се отправя дълга върволица от туристи хижестроители.

Двадесет и трима от тях са увековечени в хумористичната ода „Ние хижестроителите” написана от баща ми Коста Траянов и издадена през 1937 г. Сред тях има инженери, икономисти,

предприемачи, адвокат, бивш кмет, оперен певец, писател. В началото на 1937 г. парите във фонда свършват и се налага да се сключи заем с Варненската популярна банка. Полиците се подписват от туристите Любен Бъчваров, Иван Бончев, Димитър Риболов, Илия Чолаков и Димитър Капитанов. За довършване на работата по хижата умело се използват провежданите от тогавашната Варненска търговско индустриална камера изпити за майстори занаятчии. Едновременно с майсторите всяка неделя на строежа работят и описаните в одата интелектуалци. Така например баща ми Коста Траянов и майка ми Мария Траянова съграждат една от стените на първия етаж на хижата наречена „Траяновата стена“. При довършителните работи помага и Варненската община чрез тогавашния и кмет инж. Янко Мустаков, който изпраща две каруци за строежа.

Напълно завършената хижа „Симеонъ князь Търновски“ е открита и осветена на 5 септември 1937 г. Построена е на площ от 220 кв.м. с 64 места за нощуване.

Интересна е историята с плочата с надпис, вградена в дясната външна фасада на хижата. Текста е съставен от

Коста Траянов. След 9 септември 1944 г. плочата е демонтирана под претекс ,че съдържанието на надписа е шовинистично (?). Хубавото в тази история е, че грижовни ръце са запазили плочата в мазата на хижата и след 10 ноември 1989 г. тя отново е поставена на първоначалното си място.

Литература:

1. 70 години организирано туристическо движение 1902 – 1972 г. Варна. Сборник. Издава БТС Окръжен съвет Варна, 1972. с.53-57.
2. „Пети септември 1937 година“, Сборник. Издание на БТС „Девненски извори“ и ЮТС „Орлови гнезда“, Варна, 1937, с.48.
3. „Свободна Добруджа“, Възпоменателен сборник. Издава БТС „Девненски извори“ Варна, 1940, с.6 и 39.
4. Траянов Коста, „Ние хижестроителите“ (Хумористична ода). Издава БТС ”Девненски извори“ Варна, 1937, с.38.

За контакти:

Доц. д-р инж. Траян Траянов
Институт по океанология БАН Варна
E-mail: ttrayanov@mail.bg